

REGISTERBLAD

Namn: Lars Hjelm

Datum: 2005-12-12

Område av riksintresse i Uppsala län

Områdesnummer: NRO 03 007

Områdesnamn: LEDSKÄRSOMRÅDET

Kommun: Tierp

Kartblad: 13 I SV Mittpunkt: 13 I 2a 14

Area: ca 800 ha

Naturgeografisk region: 26 Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen

Vetenskaplig kust/havsregion: VI Ålands hav

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20 m

Riksvärde

Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora, fauna
Strandkomplex	Fuktäng	Flora, fauna
	Marin strandäng	Flora, fauna
	Grund lerbotten	Fauna
	Sumpskog	Fauna

Värdeomdöme: Ledskärsområdet har med sina betade havsstrandängar på finsediment en säregen karaktär och utgör en del av ett allt mer försvinnande kulturlandskap med byar, åkrar och ett flertal naturbetesmarker. Naturbetesmarkerna innehåller art- och individrika växt- och djursamhällen och har en hävdgynnad flora och fauna med arter som slätterblomma, sumpgentiana, ormtunga, rödspov, kärrensäppa, brushane och årta. Strandängarna utgör ett marint/limniskt komplex med flera värdefulla delobjekt. Marin fuktäng och marin strandäng med ornitologiska och botaniska värden. Betestryck begränsar artantalet till beteståliga arter. Grund lerbotten som har stor betydelse för fågellivet. Sumpskogsytor med ornitologiska värden. På fuktängarna finns saltfrätevegetation, bl a glasört.

De vidsträckta betade havsstrandängarna gör området till en av Mellansveriges viktigaste fågellokaler. Det är mest känt som rastlokal men har också ett imponerande antal häckande arter (147 enl. Svensk häckfågelatlas). Bland rastande fåglar märks främst gäss, änder och vadare, men även många småfåglar och rovfåglar passerar. Flera för trakten ovanliga fågelarter häckar inom området. Åtskilliga ströobservationer av mycket ovanliga arter har också gjorts vid Ledskär. Ledskär är också ett fint exempel på ett flackt landhöjningsområde med grunda havsvikar och både hävdade och ohävdade strandområden.

Huvudkriterier:

A Område med framstående exempel på kombinationer av naturtyper som väl visar landskapets och olika ekosystems utveckling såväl på land som i vatten

- C område med sällsynt naturtyp och sårbara biotoper
- D område med mycket rik flora och fauna
- E område med säregen beskaffenhet

Stödskriterier: Storlek, representativitet, betydelse för flora och fauna, kontinuitet, säregenhet, raritet mångformighet

Förutsättningar för bevarande: Delar av området är kulturpräglad och är beroende av fortsatt hävd för att kunna bibehålla sina värden. Större delen av området har sina värden som kulturbetingad biotop och direkta större exploaterande ingrepp saknas. Områdets värden kan skadas allvarligt av utdikning, uppodling, igenväxning, plantering av träd eller energigrödor på jordbruksmark, tillförsel av näringsämnen och gifter i anslutning till landskapselement och på naturbetesmarker, avverkning, påslag av föroreningar från havet, bebyggelse, vägdragning, störande friluftsliv under häcknings-/ruvningstid, terrängkörning samt upphörd eller vikande skötsel av åkermark, betesmarker och landskapselement.

Fortsatt restaurering av igenvuxna betesmarker, ängar och landskapselement är angeläget. Bevarande av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering och dämning.

Säkerställande: Natura 2000, landskapsskyddsförordnande, strandskydd. Klass I i Länsstyrelsens naturvårdsprogram, klass 1 och 2 i Länsstyrelsens våtmarksinventering. Ingår i Länsstyrelsens "Odlingslandskap i Uppsala län" och i Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Områdets huvuddrag: Ledskärsområdet eller Ledskärsängarna, ligger mellan det innersta av Karlholmfjärden i norr och väg 76 mellan Älvkarleby och Skärplinge i söder. Berggrunden överlagras av morän och finkorniga sediment. Området karakteriseras främst av sandiga sediment, vilka överlagras av moränen i de flacka lägre partierna. Moränen återfinns som ytjordart i kullar i landskapet, ingen högre än 10 m. En rullstensås sträcker sig i nordöstlig riktning in mot Ledskärsområdet där den övergår i ett delta av svämsand. Finare sediment med större innehåll av lera finns också i området.

Den dominerande landskapsbilden för Ledskärsängarna är som namnet påvisar flacka mer eller mindre öppna strandängar och ett stort vassträsk söder om Skyttskär. Delar av området har utsatts för hårt betetryck vilket tillsammans med närheten till havet och det sandiga underlaget gett de flacka öppna strandängarna en säregen karaktär. Området innefattar byarna Grönö, Sund, Slätbacken, Askholm och Ledskär. Jordbrukslandskapet präglas av den flacka topografin. Längs kusten ligger flera områden med betade havsstrandängar och öppna hagmarker. Vid byarna Grönö och Sund finns även träd- och buskbärande hagmarker.

Havsstrandängarnas vegetation har en typisk zonerings med agnsäv-krypven-vegetation längst ut mot vattnet, som sedan övergår i en salttåg-rödsvingeltyp en bit upp på strandängen. På strandängarna är gräs- och örtvegetationen artrik och ett flertal hävdgynnade arter är vanligt förekommande, bland annat salttåg, havssälting, kärrsälting, strandkrypa, saltarv, slätterblomma, rödsäv, smultronklöver, sumpgentiana och ormröt. På Ledskärsängarna finns de enda kända områdena vid svenska Bottenhavskusten med saltfrätor (skonor). I dessa skonor växer bland annat glasört, som här har en isolerad utpostlokal. Andra strandväxter är klapperstarr, smultronklöver och saltgräs.

Landhöjningseffekten är mycket kraftig så att havsstrandängarnas zonerade växtsamhällen nybildas på några decennier. För häckande och rastande fåglar har havsstrandängarna stor betydelse. Bland arter som iakttagits finns bland annat rödspov, kärrsnäppa, brushane, årtä, rödbena, storspov, skedand, sångsvan, trana, brun kärrhök, skrântärna, fisktärna, silvertärna.

Den östra strandängen är avsatt som fågelskyddsområde med beträdnadsförbud 1/4 - 31/7.

Delar av de hävdade områdena har haft minskande beteshävd och några har varit obetade i perioder. Under de senaste tio åren har emellertid trenden vänt i detta område, och flera områden som vuxit igen av bl.a. vass har restaurerats och återfått en bra beteshävd. Ledskärs vattenområde utgörs till största delen av två stora grunda vikar på ömse sidor om Skyttskär. Endast i områdets nordostligaste del är vattendjupet större

än 1,5 m. Dessutom tillkommer ett mindre antal vassomgärdade laguner mellan Jungfruharen och Skyttskär.

I de träd- och buskbärande betesmarkerna dominerar klibbal, björk och gran. Bland växtsamhällena dominerar rödven, fårsvingel och örtrika typer. Vanliga hävdgynnade arter är slätterfibbla, backnejlika, revfibbla och ögontröst.

Mot norr får området mer maritim prägel ner mot Karlholmfjärden. I norr ligger också det barrskogsbevuxna Skyttskär. I söder övergår ängs- och sankmarkerna i åkrar eller betade glest enbevuxna torrängar.

Referenser:

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Medd. 2/1987.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Våtmarker i Uppsala län. Medd. 1/1986.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1972: Naturvårdsinventering, 8. Tierps kommun, Norra delen.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1993: Ängs- och hagmarker i Uppsala län - Tierp och Älvkarleby. 1993:3.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1993: Odlingslandskap i Uppsala län. Länsstyrelsen 1993:4.

Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.

Svensson, L. m fl, 1985: Fågellokaler i Sverige SOF/SNF

Eriksson, L och Wallentinus, H-G 1979: Sea-shore vegetation around the Gulf of Botnia. Wahlenbergia nr 5.

Stockholms ornitologiska förening och Upplands ornitologiska förening, 1999: Fågellokaler i Uppland och Stockholms län.

Jordbruksverket: Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004